

ПРИКАЗ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О КОРИШЋЕЊУ ОБНОВЉИВИХ ИЗВОРА ЕНЕРГИЈЕ

По ступању на снагу Закона о коришћењу обновљивих извора енергије (Закон о ОИЕ), појавили су се одређени изазови у његовој примени који су уочени од стране кључних играча на тржишту ОИЕ. Министарство рударства и енергетике (Министарство) предложило је Измене и допуне Закона о ОИЕ. Закон о изменама и допунама Закона о коришћењу обновљивих извора енергије (Измене Закона о ОИЕ) усвојене су од стране Народне скупштине Републике Србије у априлу 2023. године.

Кључни циљеви које се настоје да буду постигнуте Изменама Закона о ОИЕ су:

- регулисање балансне одговорности којим се постиже подстицање инвестиција у ОИЕ, истовремено осигуравајући заштиту гарантованог снабдевача и крајњих корисника;
- успостављање механизма заштите рада електроенергетског система с обзиром на очекивани висок степен интеграције ОИЕ;
- успостављање надлежности за одређивање максималне понуђене цене на аукцијама;
- ограничавање максималне инсталисане снаге за купце-произвођаче;
- ограничења код прикључења на дистрибутивни систем.

ОДГОВОРНОСТ ЗА БАЛАНСИРАЊЕ

Према претходном решењу Закона о ОИЕ, сви произвођачи ОИЕ имали су право да пренесу своју балансну одговорност на гарантованог снабдевача, тј. Јавно предузеће Електропривреда

Србије Београд (ЈП ЕПС). Наведено право било је гарантовано без обзира да ли се произвођачи налазе у систему подстицаја или не. Оператор преносног система (ОПС) и ЈП ЕПС заузели су став да би задржавање оваквог решења резултирало прекомерним развојем капацитета ОИЕ који би представљао значајан ризик за рад система. Ради превазилажења ове ситуације, Измене Закона о ОИЕ прописују да ће право на пренос балансне одговорности на гарантованог снабдевача бити искључиво резервисано за произвођаче у оквиру система подстицаја (Повлашћени Произвођачи).

Додатно, Измене Закона о ОИЕ уводе и нови метод обрачунавања накнаде за балансна одступања Повлашћених Произвођача. Уместо плаћања накнаде за балансна одступања која премашују фиксни проценат дозвољених одступања, Изменама Закона о ОИЕ уводи се накнада у фиксном проценту од максималне понуђене цене на аукцији за MWh остварене производње, коју Повлашћени Произвођач неvezано од смера балансног одступања плаћа гарантованом снабдевачу.

Измене Закона о ОИЕ такође уводе изричиту обавезу Повлашћених Произвођача да врше добро прогнозирање производње електричне енергије у складу са добром праксом прогнозирања, уз право гарантованог снабдевача да обрачуна додатну накнаду уколико Повлашћени Произвођач крши своју обавезу.

Према Изменама Закона о ОИЕ, балансна подршка ће Повлашћеним Произвођачима бити доступна до:

- истека шестомесечног периода од дана спајања организованог унутардневног тржишта Републике Србије са европским организованим унутардневним тржиштем или
- истека 30 месеци од дана успостављања организованог унутардневног тржишта у Републици Србији, зависно од тога који период први истекне.

МЕХАНИЗМИ ЗАШТИТЕ ЗА СИГУРНОСТ РАДА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОГ СИСТЕМА

Како би се обезбедила сигурност рада електроенергетског система, Измене Закона о ОИЕ прописују обавезу ОПС-а да изврши анализу адекватности производње и преносног система у оквиру плана развоју преносног система. У случају да анализа указује на немогућност обезбеђивања резерве за балансирање система, ОПС

одлаже прикључење електрана које користе ОИЕ на преносни систем све док такви услови трају.

Међутим, произвођачи ОИЕ могу избећи одлагање прикључења на преносни систем уколико обезбеде додатне капацитете за пружање помоћних услуга, укључујући регулацију фреквенције и размену снаге (попут батерија и других складишних постројења).

НАДЛЕЖНОСТ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ МАКСИМАЛНЕ ПОНУЂЕНЕ ЦЕНЕ НА АУКЦИЈАМА

Према Закону о ОИЕ, Агенција за енергетику Републике Србије (Агенција) била је надлежна за одређивање максималне понуђене цене на аукцијама, док је Министарство надлежно за спровођење аукција. Овакво решење могло је довести до потенцијалних неефикасности у поступку, будући да целокупна одговорност за спровођење као и успех аукција лежи на Министарству.

Измене Закона о ОИЕ решавају ово питање утврђивањем надлежности Министарства за одређивање максималне понуђене цене на аукцијама.

КУПЦИ-ПРОИЗВОЂАЧИ

Закон о ОИЕ омогућио је купцима-произвођачима да се повежу на електроенергетску мрежу без икаквих ограничења, при чему је њихова одговорност према систему потпуно искључена, с обзиром да купци-произвођачи немају балансну одговорност, уживају право на приоритетан приступ и нису обавезни да учествују у пружању помоћних услуга.

То је довело до значајног интересовања и резултирало великим бројем поднетих захтева за прикључење.

Измене Закона о ОИЕ ограничавају максималну инсталисану снагу купаца-произвођача на 6,9 kW за домаћинства, односно 150 kW за купце-произвођаче који не спадају у категорију домаћинства.

Установљавањем ограничења инсталисане снаге купаца-произвођача на 150 kW, сви објекте са већом инсталисаном снагом се обавезују да учествују у пружању помоћних, односно системских услуга, чиме се доприноси укупној флексибилности електроенергетског система и повећава ниво технички изводљиве интеграције ОИЕ.

С друге стране, ограничење инсталисане снаге за домаћинства на 6,9 kW има за циљ оптимизацију инвестиција домаћинстава у складу са стварном годишњом потрошњом.

Ипак, требало би напоменути да ограничење инсталисане снаге купаца-произвођача не важи у следећим случајевима:

- за купце-произвођаче који су покренули поступак прикључења пре усвајања Измена Закона о ОИЕ;
- за купце-произвођаче који не спадају у категорију домаћинства, а који покрену поступак прикључења од дана ступања Измена Закона о ОИЕ на снагу до 01.07.2024. године, ако инсталисана снага постројења за производњу не прелази 5 MW; и
- за купце-произвођаче који су стекли свој статус пре ступања на снагу Измена Закона о ОИЕ.

ОГРАНИЧЕЊА КОД ПРИКЉУЧЕЊА НА ДИСТРИБУТИВНИ СИСТЕМ

Измене Закона о ОИЕ имају за циљ спречавање злоупотреба инвеститора кроз заобилажење прикључења на преносни систем и вештачко дељење пројекта на мање делове, коришћењем прикључења на дистрибутивни систем за пласирање енергије у систем, која би услед недостатка потрошње на дистрибутивном нивоу, била преусмерена на преносни систем.

У вези с тим, Измене Закона о ОИЕ прописују да укупна инсталисана снага свих електрана које користе ОИЕ не сме премашивати 80% од инсталисане снаге трафостанице преко које се електрична енергија преноси са дистрибутивног на преносни систем, односно да вредност преноса енергије из дистрибутивног у преносни систем не сме премашивати 16 MW.

Ова измена закона има за циљ да мотивише инвеститоре да граде електране у близини подручја с високом потрошњом електричне енергије. Истовремено овим путем се уводи и ограничење на пренос електричне енергије из удаљених електрана с ниском потражњом. На крају, оваквим решењем осигурава се да укупна електрична енергија добијена из обновљивих извора енергије пренесена са дистрибутивног на преносни систем не прелази 16 MW, спречавајући тако фрагментацију пројекта на основу њихове укупне снаге.

Аутори: **Милош Лаковић и Вукашин Станковић**

Рецензент: **др Бранислава Лепотић Ковачевић**